4. Statistische uitspraken doen

Boekje 4 havo wiskunde A, domein E: Statistiek

Uitwerkingen

Inhoud

§ 4.3 Populatieproportie 4
§ 4.4 Populatiegemiddelde 5
§ 4.5 Verschil tussen twee groepen 6
§ 4.6 Samenhang tussen twee kwantitatieve variabelen 9
§ 4.7 Gemengde opgaven 10
§4.9 Lessenserie: Statistiek op een groot gegevensbestand 11
§4.10 Diagnostische computertoets 24

§ 4.3 Populatieproportie

Opgave 1
[0,654; 0,746].

Opgave 2
[0,090; 0,096].

Opgave 3
a. Hoe hoger de betrouwbaarheid, hoe breder het interval.
b. 90%-BI: [0,833; 0,874]; 95%-BI: [0,829; 0,878]; 99%-BI: [0,822; 0,886].

Opgave 4
a. Duitse jongeren.
b. [0,747; 0,833].
c. Een leeftijd-geslachtsverdeling in de steekproef die overeenkomt met de bevolkingsstatistiek. Een verdeling over de verschillende schoolniveaus die overeenkomt met landelijke gegevens hierover.
d. Een enquête op een of slechts enkele specifieke plekken in het land.
Een enquête op een of slechts enkele specifieke scholen in het land.

Opgave 5
a. Ouderen in Nederland.
b. [0,175; 0,225].
c. n > 25.600.

Opgave 6
a. De 3200 fruittelers in Nederland.
b. [0,236; 0,424].
c. Alle fruittelers nummeren van 1 tot en met 3200 en vervolgens 100 willekeurige nummers trekken uit de getallen 1 tot en met 3200.
d. Alleen fruittelers uit een bepaalde regio in de steekproef.
Voornamelijk ‘grote’ of juist ‘kleine’ fruittelers in de steekproef.

§ 4.4 Populatiegemiddelde

Opgave 7

a. [4,36; 4,44].
b. [10,82; 11,18].

Opgave 8

a. 140.
b. [139,51; 140,49].

Opgave 9

a. Onderbouwklassen in het basisonderwijs in Nederland.
b. [23,03; 24,37].
c. [20,17; 21,63], de intervallen overlappen niet.
d. n > 25600.
e. Ministerie van Onderwijs; Centraal Bureau voor de Statistiek.

Opgave 10

Soort A: [598,21; 601,79].
Soort B: [1147,11; 1152,89].

Opgave 11

Aflezen gemiddelde is ongeveer 163 en standaardafwijking is ongeveer 6.
Daarmee kom je op [162,83; 163,17].

Opgave 12

[246,25; 253,75], dus 266 ligt er niet in.

§ 4.5 Verschil tussen twee groepen

Opgaven 13 en 14

Bijvoorbeeld:

	Jongens	**Meisjes**	**Totaal**
A	25	25	50
B	25	25	50
Totaal	50	50	100

phi = 0

	Jongens	**Meisjes**	**Totaal**
A	0	50	50
B	50	0	50
Totaal	50	50	100

phi = 1

	Jongens	**Meisjes**	**Totaal**
A	30	30	60
B	20	20	40
Totaal	50	50	100

phi = 0

	Jongens	**Meisjes**	**Totaal**
A	40	10	50
B	10	40	50
Totaal	50	50	100

phi = 0,6

Opgave 15

De voorspelling zou kunnen zijn:

Gering	Gering
Groot	Groot
Groot	Groot

De waarden voor *phi* zijn:

0	0
1	1
0,723	0,877

Opgave 16

De voorspellingen zouden kunnen zijn:

Middelmatig	Gering
Gering	Gering

De waarden voor *phi* zijn:

0,145	−0,15
0,023	0,004

Opgave 17

Phi = −0,18, dus het verschil is gering.

Opgave 18

Phi = −0,082, dus het verschil is gering.

Opgave 19

	M	**V**	**T**
Wel kleurenblind	65	7	72
Niet kleurenblind	535	393	928
Totaal	600	400	1000

Phi = 0,17, dus het verschil is gering.

Opgave 20

Phi = 0,063, dus het verschil is gering.

Opgave 21

Phi = 0,128, dus het verschil is gering.

Opgave 22
MaxV$_{cp}$ ≈ 8,6, dus het verschil is gering.

Opgave 23
MaxV$_{cp}$ ≈ 6, dus het verschil is gering.

Opgave 24
E = 1,12, dus het verschil is groot.

Opgave 25
E = 0,8, dus het verschil is middelmatig.

Opgave 26
De boxen overlappen en de medianen liggen niet in de andere box, dus het verschil is middelmatig.

Opgave 27
De boxen overlappen elkaar niet, dus het verschil is groot.

Opgave 28
E = 0,106, dus het verschil is gering.
De boxen overlappen elkaar en de mediaan van de ene ligt in de box van de andere,
dus het verschil is gering.

Opgave 29
a. Phi = 0,18 dus het verschil is gering.
b. Uit de tabel blijkt dat in lesgroep 1 29% een onvoldoende (dus lager dan 5,5) heeft.
   Dit komt overeen met de grafiek.
   Uit de tabel blijkt dat in lesgroep 2 14% een onvoldoende (dus lager dan 5,5) heeft.
   Dit komt overeen met de grafiek.
c. Lesgroep 2, want het percentage onvoldoendes is lager (zie tabel) en de grafiek ligt rechts ten opzichte van lesgroep 1.
d. MaxV$_{cp}$ ≈ 25, dus het verschil is middelmatig.

Opgave 30
a. In figuur 1 omdat de grafiek van de jongens rechts ligt ten opzichte van de grafiek van de meisjes.
   In figuur 2 zitten er in de klasse 0-5 uur meer meisjes dan jongens, in de andere klassen zitten juist meer jongens dan meisjes.
   In figuur 3 staat dat het gemiddelde voor de jongens 8,7 is en voor de meisjes 3,9.
b. MaxV$_{cp}$ ≈ 38, dus het verschil is middelmatig.
c. E = 0,69 dus het verschil is middelmatig.

Opgave 31

Bloeddruk is een kwantitatieve variabele, dus de effectgrootte gebruiken of de boxplots vergelijken. Het meest geschikt is de effectgrootte. Daarvoor eerst het gemiddelde en de standaardafwijking van beide groepen uitrekenen.

Neem aan: onder de 90 -> de waarde is 87,5

Dan kom je op:

	Non-user	**User**
Gemiddelde	117,1	120,6
Standaardafwijking	12,77	12,01

E = 0,28, dus het verschil is gering.

§ 4.6 Samenhang tussen twee kwantitatieve variabelen

Opgave 32
De samenhang lijkt zwak positief, dus de correlatie zou ongeveer 0,1 kunnen zijn.

Opgave 33
Matig positieve samenhang.

Opgave 34
a. TV = 14,31.
b. TV = 14,91.
c. TV = 16,11.

Opgave 35
a. S = 40000.
b. A = 667.

Opgave 36
De puntenwolk suggereert een matig negatieve samenhang, dus hoe hoger het inkomen per persoon in een staat, hoe minder sociale en gezondheidsproblemen er zijn in de betreffende staat.

Opgave 37
Als je een samenhang vindt tussen twee (kwantitatieve) variabelen, hoeft er nog geen causale relatie (=oorzaak-gevolgrelatie) te bestaan tussen deze twee variabelen.

§ 4.7 Gemengde opgaven

Opgave 38

a. Jongeren in Nederland.
b. Ordinaal.
c. [0,900; 0,948].
d. Breder.

Opgave 39

a. Mensen die een facelift laten uitvoeren.
b. 50.
c. [2,874; 3,326].
d. n > 1024.

Opgave 40

a. $MaxV_{cp} = 6$.
b. De boxplots zijn hetzelfde.
c. E = 0,09.
d. Alle maten geven aan dat het verschil gering is.

Opgave 41

a. Phi = −0,013, dus het verschil is gering.
b. E = 0,253, dus het verschil is gering.

Opgave 42

a. Leeftijd: kwantitatief; herkomst: nominaal; type school: ordinaal; wiskundecijfer: kwantitatief.
b. E = 0,545, dus het verschil is middelmatig.
c. Andere lesmethoden, andere docenten.

Opgave 43

a. Phi = 0,09, dus het verschil is gering.
b. $MaxV_{cp} = 36$, dus het verschil is middelmatig.
c. Ten aanzien van de werkwijze geldt dat de variabelen niet kwantitatief zijn terwijl dit wel zou moeten voor een puntenwolk en een trendlijn.
   Ten aanzien van de conclusie geldt dat de gevonden samenhang nog niet hoeft te betekenen dat er sprake is van een oorzaak-gevolgrelatie.

§4.9 Lessenserie: Statistiek op een groot gegevensbestand

LES 1

a. Het bestand bevat 76746 records en de onderstaande 10 variabelen. In de laatste kolom staat het meetniveau van de variabele.

1.	Geslacht	nominaal.
2.	Leeftijdsgroep	ordinaal.
3.	Herkomst	nominaal.
4.	Beroepsbevolking	nominaal.
5.	Arbeidsduur per week	ordinaal.
6.	Meer of minder willen werken	ordinaal.
7.	Bereidheid tot werken	nominaal.
8.	Beroepsrichting	nominaal.
9.	Opleidingsniveau	ordinaal.
10.	Onderwijsrichting	nominaal.

b. Staafdiagram voor leeftijdsgroep gesplitst op geslacht:

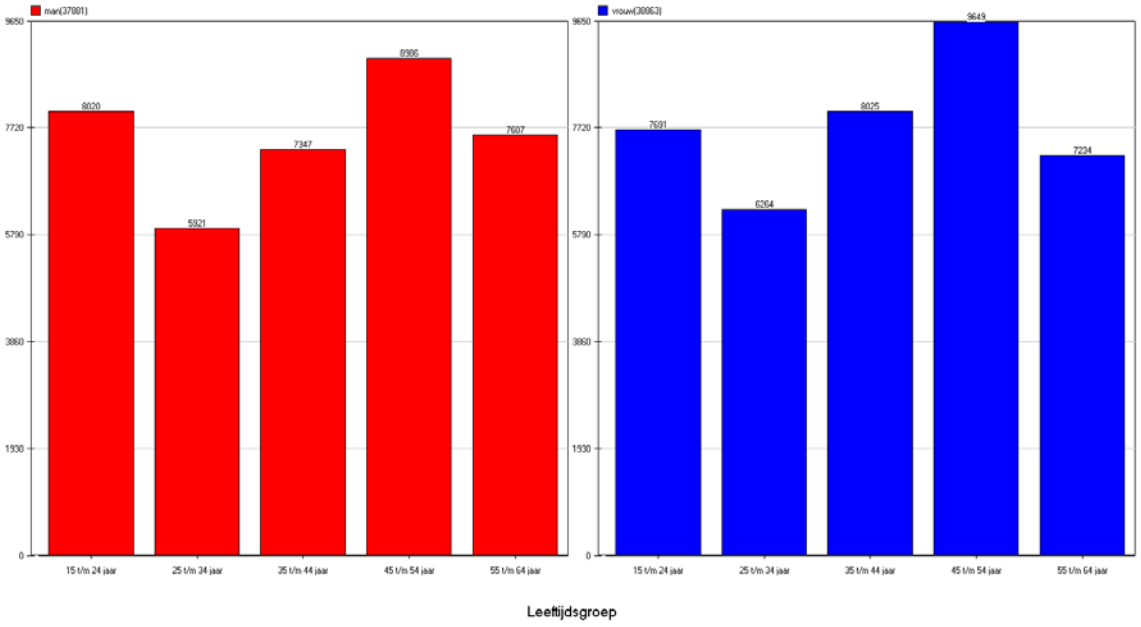

c. Kruistabel van opleidingsniveau met daarin percentages:

Opleidingsniveau	**Freq.**	**Perc.**
Laag	24566	32,14
Midden	31089	40,67
Hoog	20779	27,19
Totaal	76434	100%

Je kunt aflezen dat 27,19% hoog is opgeleid.

Om na te gaan of er een verschil is tussen mannen en vrouwen kunnen we deze tabel splitsen op geslacht. Dat geeft onderstaande tabel:

Geslacht	**Man**		**Vrouw**		
Opleidingsniveau	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Totaal**
Laag	12055	31,97	12510	32,31	24565
Midden	15130	40,12	15959	41,21	31089
Hoog	10525	27,91	10253	26,48	20778
Totaal	37710	100%	38722	100%	76432

Je ziet dat de percentages voor mannen en vrouwen nauwelijks van elkaar verschillen, dus er is nauwelijks verschil tussen mannen en vrouwen voor wat betreft hun opleidingsniveau.

d.

Herkomst	**Freq.**	**Perc.**
Autochtoon	63079	82,19
Westers allochtoon	6222	8,11
Turken en Marokkanen	2511	3,27
Antillianen, Arubanen en Surinamers	2187	2,85
Overig niet-westerse allochtonen	2677	3,49
Onbekend	70	0,09
Totaal	76746	100%

e. Kruistabel van *meer of minder willen werken* en *geslacht* met daarin percentages:

Geslacht	**Man**		**Vrouw**		
Meer of minder willen werken	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Totaal**
Meer willen werken	1696	4,48	2723	7,01	4419
Minder willen werken	2051	5,41	2010	5,17	4061
Niet meer of minder willen werken	23819	62,88	18263	46,99	42082
Vraag niet gesteld	10315	27,23	15867	40,83	26182
Totaal	37881	100%	38863	100%	76744

Je kunt aflezen dat 4,48% van de mannen meer wil werken.

f. Staafdiagram van de arbeidsduur per week in procenten gesplitst op leeftijdsgroep:

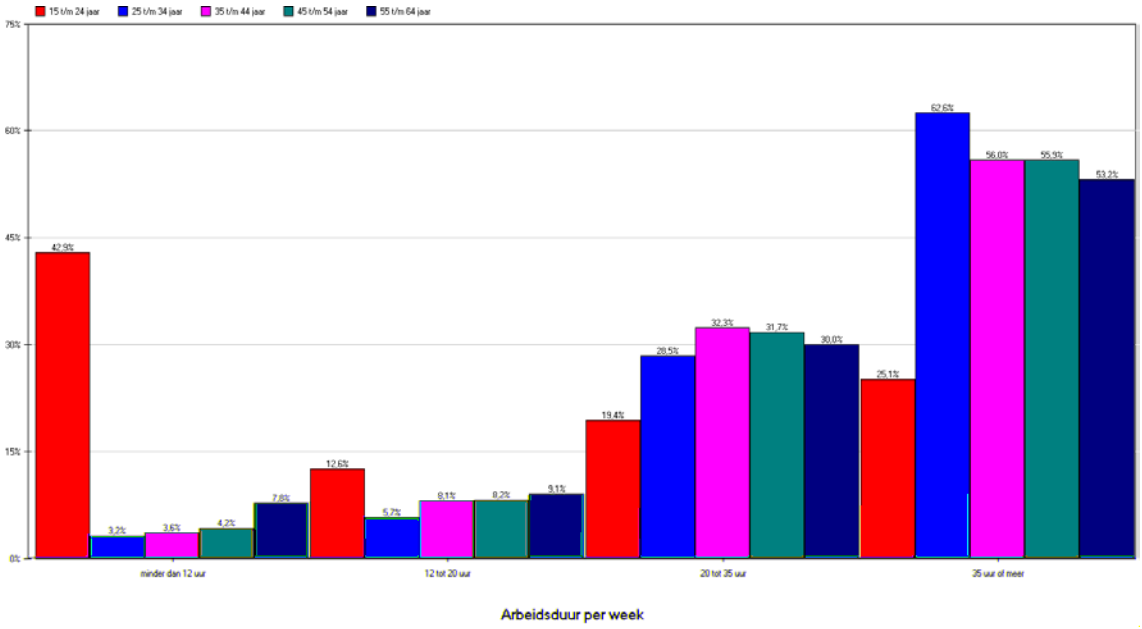

Je ziet dat de arbeidsduur per week voor jongeren anders is dan voor ouderen.
Bijvoorbeeld: 42,9% van jongeren werkt minder dan 12 uur per week; voor de ouderen is dit 7,8%.
Ander voorbeeld: 25,1% van de jongeren werkt 35 uur of meer per week, voor de ouderen is dit 53,2%.

g. Je maakt een kruistabel van onderwijsrichting en beroepsrichting met percentages en vindt daarin dat ongeveer 50% van de personen die opgeleid zijn tot leraar werken als docent of staf onderwijs. Omdat de kruistabel nogal groot is om in deze uitwerking volledig op te nemen, is hieronder eerst een selectiefilter toegepast om zo de personen te selecteren met onderwijsrichting leraren. Dit geeft een selectie van 3631 personen. Voor deze groep is een frequentietabel gemaakt van de beroepsrichting.

Beroepsrichting	**Freq.**	**Perc.**
Geen werkkring	654	18,01
Docenten en staf onderwijs	1828	50,34
Agrarisch, exact	23	0,63
Technisch	126	3,47
Transport, communicatie en verkeer	51	1,40
Medisch en paramedisch	100	2,75
Economisch, administratief, commercieel	375	10,33
Juridisch, bestuurlijk, openbare orde, taal en cultuur	67	1,85
Gedrag en maatschappij	119	3,28
Persoonlijke en sociale verzorging	161	4,43
Management en algemeen	107	2,95
Onbekend	20	0,55
Totaal	3631	100%

Je kunt aflezen dat ongeveer de helft (50%) van de personen die opgeleid zijn tot leraar werkzaam is als docent of staf onderwijs.
Een behoorlijk deel van de personen die opgeleid zijn tot leraar heeft geen werkkring (ongeveer 18%) en ongeveer 10% is werkzaam in de richting economisch, administratief, commercieel.

LES 2

a.

Meer of minder willen werken	Freq.	Perc.
Meer willen werken	322	8,98
Minder willen werken	353	9,84
Niet meer of minder willen werken	2637	73,54
Vraag niet gesteld	274	7,64
Totaal	3586	100%

Je kunt aflezen dat 9,84% minder wil werken.

b. Maak eerst de variabele *herkomst2* en selecteer daarna via het selectiefilter de werkzame en werkloze beroepsbevolking.
Maak vervolgens een frequentietabel van de beroepsbevolking gesplitst op *herkomst2*:

HERKOMST2	Allochtoon		Autochtoon		
Beroepsbevolking	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Totaal**
Werkzame beroepsbevolking	7806	88,45	43181	94,47	50987
Werkloze beroepsbevolking	1019	11,55	2529	5,53	3548
Niet beroepsbevolking	0	0,00	0	0,00	0
N.v.t.	0	0,00	0	0,00	0
Totaal	8825	100%	45710	100%	54535

Je kunt aflezen dat 11,55% van de allochtone beroepsbevolking werkloos is.
Voor de autochtone beroepsbevolking is dit 5,53%.

c. Kentallen van *leeftijd*:

Variabele	LEEFTIJD
Aantal waarnemingen	76746
Gemiddelde	40,6
Mediaan	40,0
Modus	50
Minimum	20
Maximum	60
SDn-1	14,11
SDn	14,11
VARn-1	199,02
VARn	100,02
Maximum	60

d. Kentallen van *arbeidsduur2*:

Variabele	**ARBEIDSDUUR2**
Aantal waarnemingen	57343
Gemiddelde	29,7
Mediaan	38
Modus	38
Minimum	6
Maximum	38
SDn-1	10,68
SDn	10,68
VARn-1	114,14
VARn	114,14

Merk op dat bij de berekening van de kentallen van *arbeidsduur2* alleen gebruikt wordt gemaakt van de records waarvan een *arbeidsduur2* bekend is.

LES 3

a. Selecteer eerst via het selectiefilter de beroepsbevolking.
Maak vervolgens een frequentietabel van de beroepsbevolking met percentages:

Beroepsbevolking	**Freq.**	**Perc.**
Werkzame beroepsbevolking	51048	93,50
Werkloze beroepsbevolking	3551	6,50
Niet beroepsbevolking	0	0,00
N.v.t.	0	0,00
Totaal	54599	100%

Van de beroepsbevolking (n = 54599) is 3551 werkloos.
De proportie werklozen in de steekproef (p) is dus 3551 / 54599 = 0,065.
Het 95%-betrouwbaarheidsinterval kan berekend worden met:

Dit geeft het interval [0,063; 0,067].

b. Selecteer eerst de personen werkzaam in het onderwijs via het selectiefilter.
Reken daarna de kentallen van *leeftijd* uit.

Variabele	**LEEFTIJD**
Aantal waarnemingen	3586
Gemiddelde	43,8
Mediaan	50,0
Modus	50
Minimum	20
Maximum	60
SDn-1	12,72
SDn	12,72
VARn-1	161,92
VARn	161,88

De steekproef bestaat uit 3586 personen (n).
Het steekproefgemiddelde is 43,8 jaar ( ) en de standaardafwijking is 12,72 (S).
Het 95%-betrouwbaarheidsinterval voor de gemiddelde leeftijd in de populatie werkzaam in het onderwijs wordt gegeven door:

Dit geeft het interval [43,4;44,2].

LES 4

a. Selecteer de beroepsbevolking via het selectiefilter. Maak een frequentietabel van de beroepsbevolking met percentages en splits deze op opleidingsniveau:

b.

Opleidingsniveau	**Laag**		**Midden**		**Hoog**		
Beroepsbevolking	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Totaal**
Werkzame beroepsbevolking	11403	90,23	22091	93,66	17318	95,52	50812
Werkloze beroepsbevolking	1235	9,77	1496	6,34	813	4,48	3544
Niet beroepsbevolking	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
N.v.t.	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
Totaal	12638	100%	23587	100%	18131	100%	54356

Maak een 2x2-tabel:

	Laag	**Hoog**	**Totaal**
Werkzaam	11403	17318	28721
Werkloos	1235	813	2048
Totaal	12638	18131	30769

Volgens de vuistregels is het verschil dus gering.

c. Selecteer personen met de beroepsrichting onderwijs en maak een cumulatieve frequentietabel van de leeftijdsgroepen:

d.

Leeftijdsgroep	Freq.	Perc.	Cumul.	Cumul.%
15 t/m 24 jaar	294	8,20	294	8,20
25 t/m 34 jaar	752	20,97	1046	29,17
35 t/m 44 jaar	664	18,52	1710	47,69
45 t/m 54 jaar	1032	28,78	2742	76,46
55 t/m 64 jaar	844	23,54	3586	100,00
Totaal	3586	100%	3586	100%

Selecteer personen met een andere beroepsrichting en maak een cumulatieve frequentietabel van de leeftijdsgroepen:

Leeftijdsgroep	Freq.	Perc.	Cumul.	Cumul.%
15 t/m 24 jaar	15417	21,07	15417	21,07
25 t/m 34 jaar	11433	15,63	26850	36,70
35 t/m 44 jaar	14709	20,11	41559	56,81
45 t/m 54 jaar	17604	24,06	59163	80,87
55 t/m 64 jaar	13997	19,13	73160	100,00
Totaal	73160	100%	73160	100%

Nu kun je kijken naar het cumulatieve percentageverschil:
15 t/m 24 jaar: 12,87%
25 t/m 34 jaar: 7,53%
35 t/m 44 jaar: 9,12%
45 t/m 54 jaar: 4,41%
55 t/m 64 jaar: 0%

Het maximale cumulatieve percentageverschil is gelijk aan 12,87%.
Volgens de vuistregels is er dan sprake van een gering verschil.

b. Splits op leeftijdsgroep:

Leeftijds-groep	15 t/m 24 jaar		25 t/m 34 jaar		35 t/m 44 jaar		45 t/m 55 jaar		55 t/m 65 jaar		
Beroeps-bevolking	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Totaal**
Werkzame beroeps-bevolking	5521	86,56	10049	93,95	12586	94,72	14859	95,01	8033	93,43	51048
Werkloze beroeps-bevolking	857	13,44	647	6,05	702	5,28	780	4,99	565	6,57	3551
Niet beroeps-bevolking	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
N.v.t.	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
Totaal	6378	100%	10696	100%	13288	100%	15639	100%	8598	100%	54599

Van de jongeren is 13,44% werkloos en van de ouderen is dit 6,57%.

c. Hef de splitsing op leeftijdsgroep op en splits op opleidingsniveau:

Opleidingsniveau	Laag		Midden		Hoog		
Beroepsbevolking	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Totaal**
Werkzame beroepsbevolking	11403	90,23	22091	93,66	17318	95,52	50812
Werkloze beroepsbevolking	1235	9,77	1496	6,34	813	4,48	3544
Niet beroepsbevolking	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
N.v.t.	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
Totaal	12638	100%	23587	100%	18131	100%	54356

Van de laagopgeleiden is 9,77% werkloos en van de hoogopgeleiden is dit 4,48%.

d. Selecteer op beroepsbevolking en jongeren via het selectiefilter.
Frequentietabel van beroepsbevolking en splitsen op opleidingsniveau:

Opleidingsniveau	**Laag**	**Mid2.3(ew 9**

Selecteer van beroepsbevolking en ouderen via het selectiefilter.
Frequentietabel van beroepsbevolking gesplitst op opleidingsniveau:

	Laag		Midden		Hoog		
Beroepsbevolking	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Totaal**
Werkzame beroepsbevolking	2239	93,10	2914	92,74	**2831**	94,30	7984
Werkloze beroepsbevolking	166	6,90	228	7,26	**171**	5,70	565
Niet beroepsbevolking	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
N.v.t.	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
Totaal	2405	100%	3142	100%	3002	100%	8549

Maak een 2x2 tabel:

	Jong-laag	**Oud-hoog**	**Totaal**
Werkzaam	1865	2831	4696
Werkloos	423	171	594
Totaal	2288	3002	5290

Het verschil ligt dus precies op de grens tussen gering en middelmatig.

LES 7

Frequentietabel van opleidingsniveau gesplitst op leeftijdsgroep:

Leeftijds-groep	**15 t/m 24 jaar**		**25 t/m 34 jaar**		**35 t/m 44 jaar**		**45 t/n 54 jaar**		**55 t/m 64 jaar**		
Opleidings-niveau	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Totaal**

Om na te gaan of dit verschil gering, middelmatig of groot is, berekenen we phi.

2x2-tabel:

	Man	**Vrouw**	**Totaal**
Niet hoog	27185	28469	55654
Hoog	10525	10253	20778
totaal	37710	38722	76432

Het verschil is dus gering.

Een alternatieve uitwerking is om het maximale cumulatieve percentageverschil te berekenen.

Tabel met cumulatieve percentages:

	Man	**Vrouw**	**Verschil**
Laag	32,0	32,3	0,3
Midden	72,1	73,5	1,4
Hoog	100	100	0

Het maximale cumulatieve percentageverschil is 1,4%. Het verschil is dus gering.

Er is wel een opvallend verschil voor de verschillende leeftijdsgroepen.
Dit wordt zichtbaar als een kruistabel maakt voor opleidingsniveau en geslacht en deze splitst op leeftijdsgroep.

Kruistabel voor leeftijdsgroep 15 t/m 24 jaar:

	Geslacht		
Opleidingsniveau	**Man**	**Vrouw**	**Totaal**
Laag	4437	3843	8280
Midden	3087	3080	6167
Hoog	485	761	1246
Totaal	8009	7684	15693

% hoogopgeleide mannen: 6
% hoogopgeleide vrouwen: 10

Kruistabel voor leeftijdsgroep 25 t/m 34 jaar:

	Geslacht		
Opleidingsniveau	**Man**	**Vrouw**	**Totaal**
Laag	1260	1047	2307
Midden	2617	2576	5193
Hoog	2029	2622	4651
Totaal	5906	6245	12151

% hoogopgeleide mannen: 34
% hoogopgeleide vrouwen: 42

Kruistabel voor leeftijdsgroep 35 t/m 44 jaar:

	Geslacht		
Opleidingsniveau	**Man**	**Vrouw**	**Totaal**
Laag	1746	1718	3464
Midden	3022	3628	6650
Hoog	2533	2639	5172
Totaal	7301	7985	15286

% hoogopgeleide mannen: 35

% hoogopgeleide vrouwen: 33

Kruistabel voor leeftijdsgroep 45 t/m 54 jaar:

	Geslacht		
Opleidingsniveau	**Man**	**Vrouw**	**Totaal**
Laag	2353	2759	5112
Midden	3599	4277	7876
Hoog	2982	2572	5554
Totaal	8934	9608	18542

% hoogopgeleide mannen: 33

% hoogopgeleide vrouwen: 27

Kruistabel voor leeftijdsgroep 55 t/m 64 jaar:

	Geslacht		
Opleidingsniveau	**Man**	**Vrouw**	**Totaal**
Laag	2259	3143	5402
Midden	2805	2398	5203
Hoog	2496	1659	4155
Totaal	7560	7200	14760

% hoogopgeleide mannen: 33

% hoogopgeleide vrouwen: 23

Onder ouderen is het percentage hoogopgeleide mannen dus groter dan het percentage hoogopgeleide vrouwen, maar onder jongeren is dat andersom.

§4.10 Diagnostische computertoets

Opgave 1 (3 punten)

Herkomst	Freq.	Perc.
Autochtoon	63079	82,19
Westers allochtoon	6222	8,11
Turken en Marokkanen	2511	3,27
Antillianen, Arubanen en Surinamers	2187	2,85
Overig niet-westerse allochtonen	2677	3,49
Onbekend	70	0,09
Totaal	76746	100%

82,19% van de mensen in het gegevensbestand is dus autochtoon.

Opgave 2 (3 punten)

Kentallen van de variabele *arbeidsduur2*:

Variabele	ARBEIDSDUUR2
Aantal waarnemingen	57343
Gemiddelde	29,7
Mediaan	38
Modus	38
Minimum	6
Maximum	38
SDn-1	10,68
SDn	10,68
VARn-1	114,14
VARn	114,14

De gemiddelde arbeidsduur is 29,7 uur en de standaardafwijking is 10,68 uur.

Opgave 3 (4 punten)

Kruistabel voor leeftijdsgroep en geslacht met optie totaal-percentages:

	Geslacht		
Leeftijdsgroep	**Man**	**Vrouw**	**Totaal**
15 t/m 24 jaar	10,45%	10,02%	20,47%
25 t/m 34 jaar	7,72%	8,16%	15,88%
35 t/m 44 jaar	9,57%	10,46%	20,03%
45 t/m 54 jaar	11,71%	12,57%	24,28%
55 t/m 64 jaar	9,91%	9,43%	19,34%
Totaal	49,36%	50,64%	100%

Je kunt aflezen dat 10,02% + 8,16% = 18,18% vrouw is en jonger dan 35 jaar.

Opgave 4 (6 punten)

Kruistabel van beroepsrichting en geslacht met aantallen:

	Geslacht		
Beroepsrichting	**Man**	**Vrouw**	**Totaal**
Geen werkkring	7939	11876	19815
Docenten en staf onderwijs	1302	2284	3586
Agrarisch, exact	1350	487	1837
Technisch	8670	835	9505
Transport, communicatie en verkeer	2735	574	3309
Medisch en paramedisch	738	3799	4537
Economisch, administratief, commercieel	9560	9855	19415
Juridisch, bestuurlijk, openbare orde, taal en cultuur	1548	983	2531
Gedrag en maatschappij	785	1795	2580
Persoonlijke en sociale verzorging	1601	5328	6929
Management en algemeen	1153	676	1829
Onbekend	500	371	871
Totaal	37881	38863	76744

Laten we hier aannemen dat met gezondheidszorg de beroepsrichting medisch en paramedisch wordt bedoeld.
In deze beroepsrichting werken 4537 mensen, waaronder 3799 vrouwen.
Dus n=4537 en p=3799/4537=0,837.
Het 95%-betrouwbaarheidsinterval voor de proportie vrouwen werkzaam in de gezondheidszorg wordt dan gegeven door:

, dat is .

Dus het gevraagde 95%-betrouwbaarheidsinterval is [0,826; 0,848].

Opgave 5 (6 punten)

Selectiefilter op beroepsrichting medisch of paramedisch.

Kentallen van leeftijd:

Variabele	**LEEFTIJD**
Aantal waarnemingen	4537
Gemiddelde	42,4
Mediaan	40
Modus	50
Minimum	20
Maximum	60
SDn-1	12,09
SDn	12,09
VARn-1	146,15
VARn	146,11

Het 95%-betrouwbaarheidsinterval voor de gemiddelde leeftijd van mensen die werkzaam zijn in de gezondheidszorg is dan:

, dus [42,04; 42,76].

Opgave 6 (24 punten: 8 punten per uitspraak)

Selectiefilter aanhouden.

a. **Arbeidsduur**

We berekenen de effectgrootte. Immers, we kijken naar het verschil tussen twee groepen (man/vrouw) op een kwantitatieve variabele (*arbeidsduur2*).

Geslacht	**Man**	**Vrouw**
Aantal waarnemingen	738	3799
Gemiddelde	34,7	26,4
Mediaan	38,0	28
Modus	38	28
Minimum	6	6
Maximum	38	38
SDn-1	6,74	8,36
SDn	6,73	8,36
VARn-1	45,40	69,88
VARn	45,34	69,86

De effectgrootte is dan:

Volgens de vuistregels is het verschil tussen de twee groepen dan groot.
De uitspraak wordt dus ondersteund door de gegevens.

b. **Onderwijsniveau**

We berekenen het maximale cumulatieve percentageverschil.
Immers, we kijken naar het verschil tussen twee groepen op een ordinale variabele.

Frequentietabel van opleidingsniveau gesplitst op geslacht en met cumulatieve percentages:

Geslacht	**Man**				**Vrouw**				
Opleidings-niveau	**Freq.**	**Perc.**	**Cumul.**	**Cum.%**	**Freq.**	**Perc.**	**Cumul.**	**Cum.%**	**Totaal**
Laag	39	5,28	39	5,28	246	6,49	246	6,49	285
Midden	205	27,78	244	33,06	2230	58,84	2476	65,33	2435
Hoog	494	66,94	738	100,00	1314	34,67	3790	100,00	1808
Totaal	738	100%	738	100%	3790	100%	3790	100%	4528

Het maximale cumulatieve percentageverschil zit bij het middenniveau en is 32,27%.
Volgens de vuistregels is het verschil tussen de twee groepen dan middelmatig. De uitspraak wordt niet ondersteund door de gegevens.

c. **Proportie die meer zou willen werken**

We berekenen phi. Immers, we kijken naar het verschil tussen twee groepen op een nominale variabele met twee mogelijke uitkomsten.

Frequentietabel van ‘meer of minder willen werken’ gesplitst op geslacht met percentages:

Geslacht	**Man**		**Vrouw**		
Meer of minder willen werken	**Freq.**	**Perc.**	**Freq.**	**Perc.**	**Totaal**
Meer willen werken	50	6,78	391	10,29	441
Minder willen werken	61	8,27	265	6,98	326
Niet meer of minder willen werken	607	82,25	2892	76,13	3499
Vraag niet gesteld	20	2,71	251	6,61	271
Totaal	738	100%	3799	100%	4537

Volgens de vuistregels is het verschil dan gering.
De uitspraak wordt dus niet ondersteund door de gegevens.

Opgave 7 (6 punten)

Gevraagde kruistabel met rijpercentages:

Arbeidsduur per week	**Meer willen werken**	**Minder willen werken**	**Niet meer of minder willen werken**	**Vraag niet gesteld**	**Totaal**
Minder dan 12 uur				100,00 %	100 %
12 tot 20 uur	18,46%	2,92%	78,46%	0,15%	100%
20 tot 35 uur	12,44%	7,41%	79,90%	0,25%	100%
35 uur of meer	1,80%	10,54%	87,34%	0,33%	100%
Totaal					

Je ziet bijvoorbeeld dat van de mensen die 12 tot 20 uur per week werken 18,46% meer zou willen werken. Van de mensen die 20 tot 35 uur per week werken is dit 12,44% en van degenen die 35 uur of meer werken is dit 1,80%.
Van de mensen die 35 uur of meer per week werken, zou 10,54% minder willen werken, terwijl dit van degenen die 12 tot 20 uur per week werken slechts 2,92% is.
Kortom, de samenhang is juist beschreven.

Opgave 8 (6 punten)

Puntenwolk maken met leeftijd op de x-as en arbeidsduur2 op de y-as.

De correlatiecoëfficiënt is -0,058.

Dit duidt op een zwakke negatieve samenhang tussen *leeftijd* en *arbeidsduur*.

Opgave 9 (12 punten)

Selectiefilter op geslacht = vrouw.

Kruistabel van onderwijsrichting en beroepsbevolking:

	Beroepsbevolking				
Onderwijsrichting	**Werkzame beroepsbevolking**	**Werkloze beroepsbevolking**	**Niet beroepsbevolking**	**N.v.t.**	**Totaal**
Algemeen	4640	560	6910		12110
Leraren	1774	75	537		2386
Sociale wetenschappen, communicatie en kunst	1857	135	586		2578
Economie, commercieel, management en administratie	4112	337	1326		5775
Juridisch, bestuurlijk, openbare orde	608	27	97		732
Wiskunde, natuurwetenschap, informatica	381	24	126		531
Techniek	649	80	325		1054
Agrarisch en milieu	294	29	115		438
Gezondheidszorg, soc. dienstverlening en verzorging	7725	435	3469		11629
Horeca, toerisme, vrije tijd, transport en logistiek	777	66	217		1060
Onbekend	338	32	200		570
Totaal	23155	1800	13908	0	38863

We zien dat 3469 vrouwen een opleiding hebben genoten in de richting gezondheidszorg, sociale dienstverlening en verzorging. Dit komt overeen met ongeveer 4,5% van het totale gegevensbestand. We weten hier niet precies hoeveel mensen met een leeftijd tussen 15 en 65 in Nederland wonen, maar 4,5% hiervan lijkt inderdaad een groot arbeidspotentieel.